

Comparison of the mother abuse in urban and rural students of Durood

Zabihollah Abbaspour¹ | Mohammad Salarvand² | Reza Khojastehmehr³

DOR: 20.1001.1.26454955.1403.19.1.9.8

66

Vol. 19
Spring 2024

Research Paper

Received:
27 March 2023

Revised:
27 September 2023

Accepted:
11 October 2023

Published:
111 October 2023
P.P: 227-246

ISSN: 2645-4955
E-ISSN: 2645-5269

Abstract

The aim of the present study was to comparison of the mother abuse in urban and rural students of Durood city. This descriptive research was a causal-comparative research. The statistical population of this research was all the mothers of second elementary, first secondary and second secondary students in Durood city, of which 447 students (260 females and 187 males) were selected by convenience sampling method. In this research, Parent Abuse Scale (boy version) and Parent Abuse Scale (girl version) were used. Also, multivariate variance analysis in SPSS software was used to examine the questions. The findings showed that there is a significant difference between mother abuse in urban and rural male students, but this difference is not significant among female students. Therefore, school counselors and family therapists can identify the reasons for these differences in mother abuse among male students and design effective preventive and therapeutic strategies to be applied in school educational programs and family therapy sessions.

Keywords: Mother abuse, Domestic violence, Family pathology

1. Corresponding Author: Associate Professor, Department of Counseling, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. Email: z.abbaspour@scu.ac.ir
2. Master of School Counseling, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.
3. Professor, Counseling Department, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Cite this Paper: Abbaspour'Z, Salarvand'M & Khojastehmehr'R, (2023). Comparison of the mother abuse in urban and rural students of Durood. The Women and Families Cultural-Educational, 66(1), 227–246.

Publisher: Imam Hussein University

© **Authors**

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

مقایسه مادرآزاری در دانش‌آموزان شهری و روستایی شهر دورود

ذبیح‌اله عباس‌پور^۱ | محمد سالاروند^۲ | رضا خجسته‌مهر^۳

۶۶

سال نوزدهم
بهار ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۷
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۷/۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹
صص: ۲۴۶-۲۲۷

شابا چاپ: ۴۶۴۵-۴۹۵۵
الکترونیکی: ۴۶۴۵-۵۲۶۹

چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه مادرآزاری در دانش‌آموزان شهری و روستایی شهر دورود بود. این پژوهش توصیفی، از نوع علی مقایسه‌ای بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه مادران دانش‌آموزان مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم شهرستان دورود در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که ۴۴۷ دانش‌آموز (۲۶۰ دختر و ۱۸۷ پسر) به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. در این پژوهش از مقیاس والدآزاری (فرم پسران) (عباس‌پور و همکاران، ۱۳۹۷) و مقیاس والدآزاری (دختر - مادر) (عباس‌پور و همکاران، ۲۰۱۹) استفاده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس چندمتغیره در نرم‌افزار SPSS استفاده شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد مادرآزاری در پسران شهری و روستایی تفاوت معناداری دارد، اما مادرآزاری در دختران مدارس شهری و روستایی تفاوت معناداری ندارد. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که در مقایسه با پسران روستایی، مادرآزاری در دانش‌آموزان پسر مدارس شهری شیوع بیشتری دارد. یافته‌های این پژوهش نشان داد مادرآزاری در دانش‌آموزان پسر و دختر مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم تفاوت معنی‌داری دارد.

کلیدواژه‌ها: مادرآزاری، دانش‌آموزان پسر و دختر، شهر و روستا.

۱. نویسنده مسئول: دانشیار، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. Email: z.abbaspour@scu.ac.ir
۲. کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
۳. استاد، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

استناد: عباس‌پور، ذبیح‌اله؛ سالاروند، محمد؛ خجسته‌مهر، رضا. مقایسه مادرآزاری در بین دانش‌آموزان شهری و روستایی شهر دورود، ۶۶(۱)، ۲۴۶-۲۲۷. DOR: 20.1001.1.26454955.1403.19.1.9.8

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسنده‌گان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

با وجود همه طرح‌های پیشگیرانه و درمانی و بینش‌های اجتماعی، باز هم نقل‌های خشونت خانوادگی^۱ یکی از رایج‌ترین انواع سوءاستفاده^۲ و خشونت در جامعه امروزی است که با خشونت نسبت به فرزندان^۳، به همسر^۴ و خشونت نسبت به سالمندان^۵ بروز می‌یابد. نوع دیگری از خشونت خانوادگی که اخیراً مورد توجه قرار گرفته است و آمار آن روبه افزایش است، خشونت فرزندان نسبت به والدین است که به‌عنوان خشونت کودک - والد^۶ (cpv) شناخته می‌شود (عباس‌پور و همکاران، ۱۳۹۷). اولین بار پاگلو^۷ (۱۹۸۴؛ به نقل از اکستین^۸، ۲۰۰۲) در بحث بدرفتاری و سوءاستفاده فرزندان از والدین سالمند، اصطلاح "والدآزاری"^۹ را به کار گرفت (عباس‌پور و همکاران، ۱۳۹۷). والدآزاری رفتاری است که به شکل عاطفی، کلامی، فیزیکی و مالی به قصد کنترل کردن والدین انجام می‌گیرد (هولت^{۱۰}، ۲۰۱۲).

در دهه‌های گذشته مسائلی از قبیل سوءاستفاده جنسی^{۱۱} از زنان و کودکان، رفتار غلط با سالمندان و خشونت علیه مردان آشکار شده است؛ اما کمتر به مسئله والدآزاری به‌عنوان نوع سوم از خشونت‌های خانگی توجه شده است (عباس‌پور و همکاران، ۲۰۱۹). تأکید زیاد بر حقوق فرزندان که شامل دسترسی آنان به امکانات آموزشی و فناورانه، تأکید بر آزادی‌های فردی در کنار سایر عوامل موجب شده است، فرزندان در موضع قدرت قرار گیرند و بیش از هر زمان دیگر رابطه والدین و فرزندان دستخوش تغییر شود. در جامعه امروزی قدرت منحصر در دسترسی به منابع مالی نیست؛ بلکه به قول فوکو^{۱۲} قدرت در همه‌جا پراکنده است؛ بنابراین فرزندان امروزه در هرم اقتدار خانواده جایگاه مشخصی را به خود اختصاص داده‌اند و به‌انحاء مختلف می‌توانند اقتدار و نظارت والدین را به چالش بکشند. پدیده‌ای که روزه‌روز و نسل به نسل در حال تقویت شدن است (صادقی فسایی و

1. Family violence
2. Abuse
3. Child Abuse
4. Partner Abuse
5. Eder Abuse
6. Child-to-parent violence
7. Pagelow
8. Eckstein
9. Parent abuse
10. Holt
11. Sexual abuse
12. Foucault

شعبانی افارانی، ۱۳۹۶). باوجوداینکه آزار ممکن است مستلزم پرخاشگری فیزیکی باشد، اما با رفتارهای دیگر نیز توصیف می‌شود. در پژوهش سیمونز^۱ و همکاران (۲۰۱۸) اصطلاح "والدآزاری" اتخاذ شد تا طیف گسترده‌ای از آزارهای فیزیکی، عاطفی، روانی و مالی را که امکان اعمال آن توسط کودک نسبت به یکی از والدین هست را دربر گیرد. رفتارهای گزارش شده والدآزاری، شامل آزار کلامی^۲ (مثلاً توهین، فریادزدن و تهدید والدین) سوءاستفاده اقتصادی^۳ (مثلاً سرقت پول و مطالبات مالی، شکستن شیشه‌ها) آزار فیزیکی^۴ (مثلاً لگدزدن، کتک‌زدن و تف کردن به والدین) و آزار عاطفی^۵ (مثلاً تحقیر و ارباب‌والدین) است. استثنای خشونت جنسی^۶ در موارد ذکر شده، عمدی است. درحالی‌که خشونت جنسی می‌تواند در چنین مواردی ظاهر شود، در مقایسه با استفاده از آن در سایر اشکال آزار خانگی بسیار نادر است (هولت، ۲۰۲۱).

مطالعات مختلفی نشان می‌دهند تفاوت‌هایی در میزان شیوع والدآزاری با توجه به سن^۷، جنسیت^۸ و بافت^۹ (جامعه، قضایا بالینی^{۱۰}) وجود دارد (لویناز و دوسوسا^{۱۱}؛ ۲۰۲۰؛ سیمونز و همکاران، ۲۰۱۸). درحالی‌که خشونت علیه والدین می‌تواند توسط فرزندان در هر سنی انجام شود (و می‌شود)، تحقیقات در ۴۰ سال گذشته تقریباً به طور انحصاری بر روی فرزندان نوجوان به‌عنوان محرک، چه در موارد کشنده^{۱۲} و چه در موارد غیرکشنده^{۱۳} متمرکز شده است (هولت، ۲۰۲۱). به‌طور کلی، رفتار خشونت‌آمیز و توهین‌آمیز بین سنین ۱۰ تا ۱۵ سالگی شروع می‌شود، در سنین ۱۴ تا ۱۶ سالگی به اوج خود می‌رسد و سپس به تدریج در تمام مطالعات، صرف‌نظر از شکل و شیوه آن، کاهش می‌یابد. بر خلاف تحقیقات قبل تحقیقات دیگر نشان می‌دهد رفتارهای ضداجتماعی معمولاً از ۱۳ سالگی شروع می‌شود، تا ۱۷ سالگی افزایش می‌یابد و در نهایت کاهش می‌یابد (لویبر^{۱۴}

1. Simmons
2. Verbal abuse
3. Economic abuse
4. Physical abuse
5. Emotional abuse
6. Sexual violence
7. Age
8. Gender
9. Context
10. Community, judicial or clinical
11. Loinaz & De Sousa
12. Fatal
13. Non-fatal
14. Loeber

و همکاران، ۲۰۱۱؛ اولورا^۱ و همکاران، ۲۰۱۲؛ وربروگین^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). بر اساس یافته‌ها، میانگین سن تعیین شده برای والدآزاری در بیشتر موارد بین ۱۲ تا ۱۷ سال است (کاستاندا^۳ و همکاران، ۲۰۱۲؛ کندری و مایلز^۴، ۲۰۱۴؛ کوتتراس و کانو^۵، ۲۰۱۶؛ مایلز و کندری^۶، ۲۰۱۶). یافته‌های مربوط به جنسیت والدآزاران نشان می‌دهد این نوع خشونت در مردان با ارقام بین ۶۰ درصد و ۸۰ درصد بیشتر از زنان است (آرمسترانگ^۷ و همکاران، ۲۰۱۸؛ لویناز^۸ و همکاران، ۲۰۲۰؛ پاگانی^۹ و همکاران، ۲۰۰۴). این تفاوت‌ها نمونه‌های عمومی بزرگ‌تری از مجرمان نوجوان است که در آن درصد برای مردان حدود ۸۰ درصد و ۹۰ درصد و برای زنان حدود ۱۰ درصد و ۲۰ درصد است (اورتگا-کامپوس^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۶؛ وندریپوت و دی‌رویتز^{۱۱}، ۲۰۱۶؛ وربروگین^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۶). داده‌های عدالت کیفری (براساس حوادث گزارش شده) نشان می‌دهد که والدآزاری یک پدیده بسیار جنسیتی است: حدود دو سوم از نوجوانان را پدران گزارش داده‌اند و حدود سه‌چهارم والدینی که والدآزاری را به پلیس گزارش می‌دهند مادران هستند. این تا حدی توسط تحقیقات با استفاده از داده‌های خودگزارشی پشتیبانی می‌شود. با این حال، تعدادی از مطالعات (مبتنی بر محیط‌های اجتماعی یا درمانی) وجود دارد که سطح بسیار بیشتری از برابری جنسیتی را در بین مجرمان و قربانیان نشان می‌دهد. علاوه بر تغییرات در نمونه‌ها، پارامترهای تحقیق و طرح‌ها، ممکن است یک سوگیری گزارش‌دهی بر این اختلاف در یافته‌های تحقیق تأثیر بگذارد. ممکن است پدرها کمتر از مادران رفتار توهین‌آمیز فرزندان خود را گزارش کنند که می‌تواند به دلیل هنجارهای اجتماعی باشد (یعنی از نظر اجتماعی برای مادران، به‌عنوان زنان، قابل‌قبول‌تر است که والدآزاری را افشا کنند یا گزارش دهند) یا ممکن است منعکس‌کننده تأثیر کمتر خشونت و آزار برای پدران باشد. تحقیقات در مورد خشونت خانگی در روابط صمیمانه به طور مشابه نشان داده است

1. Olver
2. Verbruggen
3. Castañeda
4. Condry & Miles
5. Contreras & del Carmen Cano
6. Miles & Condry
7. Armstrong
8. Loinaz
9. Pagani
10. Ortega-Campos
11. Van der Put & de Ruiter
12. INE, Ortega-Campos, Van der Put & de Ruiter, Verbruggen

که قربانیان مرد تمایل زیادی به تماس با پلیس ندارند و همچنین خشونت و آزار خانگی را به طور بسیار متفاوتی نسبت به قربانیان زن تجربه می‌کنند. (مایلز، ۲۰۱۹). به‌طور کلی، درحالی که بسیاری از تحقیقات والدآزاری را به‌عنوان شکل دیگری از خشونت علیه زنان نشان می‌دهد و اغلب از آن به‌عنوان یک پدیده پسر - مادر یاد می‌کنند، تناقض دریافته‌های تحقیق و سوگیری گزارش آشکار، به پویایی جنسیتی پیچیده‌تری در این شکل از خشونت خانوادگی اشاره دارد (مایلز، ۲۰۱۹). آزار جنسی تا حد زیادی کمترین میزان شیوع را در سراسر کشورها داشت و زمانی که گزارش شد، تقریباً به‌طور انحصاری علیه زنان بود (هولت، ۲۰۲۱). همچنین بررسی جنبه‌های فرهنگی والدآزاری در مطالعات نیز قابل توجه است. برای مثال خسروی و همکاران (۲۰۱۸) طی تحقیقاتی در ایران نشان می‌دهند از نظر زنان گُرد تنها گذاشتن والدین بیوه پس از ازدواج فرزندانیکی از مؤلفه‌های مهم آزار عاطفی نسبت به والدین است، چیزی که ممکن است در فرهنگ‌های اروپایی - آمریکایی به این شکل فردگرایانه‌تر در نظر گرفته نمی‌شود و در مورد مشابه، در جنوب غربی نیجریه، افراد سالمند گزارش کردند که فرزندان بالغ آنان از اتهامات جادوگری برای آزار استفاده می‌کنند تا بتوانند والدینشانرا به‌خاطر عدم موفقیت در زندگی خود سرزنش کنند و به همین دلیل والدین این رفتار را نوعی سوءاستفاده عاطفی توصیف کردند (کادموس^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). بررسی‌های مطالعات شیوع ملی در میان کشورهای مختلف از جمله اسپانیا، کانادا، شیلی، ایالات متحده، ایرلند، کره جنوبی نتایج متفاوتی را در میزان شیوع و مؤلفه‌های والدآزاری مطرح می‌کند. تحقیقات حاکی از آن است که به احتمال زیاد دختران به‌صورت کلامی و عاطفی نسبت به والدین خود آزار می‌رسانند، درحالی که پسران بیشتر احتمال دارد در سطوح جدی‌تری از حمله فیزیکی شرکت کنند (مایلز، ۲۰۱۹). سوءاستفاده مالی بیشتر در ایرلند دیده می‌شود درحالی که بی‌توجهی بیشتر در اسپانیا گزارش شده است (هولت، ۲۰۲۱). همچنین بررسی‌ها توسط پیلیمر^۲ و همکاران (۲۰۱۶) نشان داد که شایع‌ترین عامل آزار سالمندان در فرهنگ‌های آسیایی، فرزندان بالغ هستند. به‌طور مثال در کره جنوبی تقریباً به‌طور کاملین پسران هستند که مرتکب والدآزاری می‌شوند درحالی که دختران درصد بسیار کمی از مرتکبین را در این مطالعه تشکیل می‌دهند (اوه^۳ و همکاران، ۲۰۰۶). در مقابل، مایلز (۲۰۱۹) معتقد

1. Cadmus
2. Pilemer
3. Oh

است تفاوت در میزان والدآزاری به دلیل تأثیر متفاوت رفتارهای دختران و پسران (سوءاستفاده عاطفی و کلامی در دختران و سوءاستفاده شدید فیزیکی در پسران) است و همین ممکن است توضیح دهد که چرا تعداد پسران بیشتر از دختران به پلیس گزارش می‌شود.

پژوهش‌ها نشان داده بین ۳ تا ۷ درصد از والدین در زمان‌های مختلف، به واسطه نوجوانان خود مورد آزار و سوءاستفاده قرار گرفته‌اند (فازی^۱ و همکاران، ۲۰۱۳) همچنین تحقیقات نشان داده که بین ۵ تا ۲۰ درصد از جوانان مرتکب والدآزاری فیزیکی شده‌اند (سیمونزو همکاران، ۲۰۱۸). والدآزاری موجب ناامیدی، درماندگی، احساس شرم و ترس در والدین می‌شود. ضمناً والدآزاری یک سوءاستفاده غیر آشکار است که بر عاطفه، جسم و رفاه والدین و نوجوانان تأثیر می‌گذارد (اویدو^۲، ۲۰۱۹). به نظر می‌رسد والدآزاری در تمام بخش‌های جامعه، صرف نظر از طبقه یا موقعیت اجتماعی، رخ می‌دهد. با مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه والدآزاری، می‌توان دریافت که در این تحقیقات، تناقض‌ها و تفاوت‌ها در سن، جنسیت، شهری و روستایی بودن و نوع فرهنگ کشورهای مختلف مشاهده می‌شود که این تناقض در نوع فرهنگ و موقعیت جغرافیایی پررنگ‌تر است (برای مثال، فرامرزی^۳ و همکاران، ۲۰۰۵؛ و خاتون‌آبادی و علی‌پور، ۱۳۹۵). از طرف دیگر، خلأ مقایسه والدآزاری بین مناطق شهری و روستایی کاملاً مشهود است و ضرورت انجام تحقیقی که بتواند به این جنبه از والدآزاری بپردازد آشکار است. ضمناً پژوهش حاضر از این جهت مورد اهمیت است که چگونگی مادرآزاری در فرهنگ ایرانی-اسلامی را مورد بررسی قرار می‌دهد. اسلام برای پدر و مادر، حقی بزرگ و مقامی بلند قائل شده است تا جایی که بعد از حق خدا (توحید و پرستش) احسان به والدین را مهم‌ترین وظیفه انسان می‌داند (اسراء، ۲۳). یکی دیگر از ضرورت‌های بررسی مقایسه‌ای والدآزاری و خصوصاً مادرآزاری این مسئله است که غالب پژوهش‌های علوم انسانی در مناطق شهری انجام می‌گیرند و معمولاً از انجام پژوهش در روستاها غفلت می‌شود؛ لذا این پژوهش در پی دستیابی پاسخ به این سؤال است که آیا مادرآزاری در دانش‌آموزان شهری و روستایی متفاوت است؟

1. Fawzi
2. Oviedo
3. Faramarzi

پیشینه پژوهش

عباس پور و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان دادند بین خشونت خانگی، تعارض زناشویی، انسجام خانوادگی، شیوه فرزندپروری، عزت نفس و تاب آوری با والد آزاری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین عباس پور و همکاران (۲۰۲۱) نیز در مطالعه‌ای پدیدارشناسی به بررسی تجربه‌ی زیسته مادران آزار دیده پرداختند. یافته‌های این پژوهش ۱۲ جزء تشکیل دهنده مادر آزاری را شامل می‌شود که عبارت‌اند از: ۱- آسیب دیدگی جسمی / جانی؛ ۲- آزار عاطفی؛ ۳- آزار فیزیکی؛ ۴- فشار مالی؛ ۵- حس آسیب دیدگی عاطفی؛ ۶- ادراک رفتار فرزند به عنوان یک تعامل آزارنده؛ ۷- آسیب معنوی؛ ۸- آسیب شناختی؛ ۹- علی بودن رفتار آزارنده؛ ۱۰- ادراک دوسوگرایی نسبت به رفتارهای آزارنده؛ ۱۱- چرخه‌ای بودن الگوهای تعاملی آزارنده مادر و فرزند؛ ۱۲- قصدمندی رفتار آزارنده. عباس پور و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی نشان دادند که متغیرهای خشونت خانوادگی، سبک فرزندپروری مقتدرانه، سبک فرزندپروری آسان گیر و عزت نفس دانش آموز قوی‌ترین پیش‌بین والد آزاری دانش آموزان است.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای است. جامعه آماری، کلیه مادران دانش آموزان دختر و پسر مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم شهری و روستایی شهر دورود در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ بودند. با استفاده از نمونه‌گیری در دسترس ۵۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند که تعدادی به دلیل ناقص بودن اطلاعات حذف شدند و نمونه نهایی ۴۴۷ نفر (۲۶۰ نفر دختر و ۱۸۷ نفر پسر) انتخاب شدند. بدین منظور برای استفاده از تمام ظرفیت‌های موجود بخشی از پرسش‌نامه‌ها به صورت حضوری در مدارس شهری و روستاهایی که در دسترس بود و مدیر مدرسه همکاری لازم را داشت (تعداد هفت روستا از پنجاه روستای شهر دورود برای پرسش‌نامه حضوری انتخاب شد) و بخش دیگر به صورت لینک در فضای مجازی تکمیل گردید که با حضور در اداره آموزش و پرورش شهرستان درود، لینک پرسش‌نامه برای تمام مدیران مدارس ارسال شد تا در دسترس والدین قرار بگیرد. ابزار پژوهش شامل موارد زیر است:

الف) پرسش‌نامه والدآزاری (فرم پسران)^۱ (PAS-BV):

پرسش‌نامه والدآزاری (فرم پسران) توسط عباس‌پور و همکاران (۱۳۹۷) برای سنجش سه بعد والدآزاری (فیزیکی، مالی و عاطفی) در پسران نوجوان جامعه ایرانی در شهر اهواز ساخته شد. این پرسش‌نامه سه بعد والدآزاری را در پرسش‌نامه ۵ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ (هیچ) تا ۵ (همیشه) می‌سنجد. این پرسش‌نامه ۲۲ ماده‌ای است. در این پرسش‌نامه علاوه بر سه نمره والدآزاری (مالی، فیزیکی و عاطفی)، یک نمره کل با حداقل ۲۲ و حداکثر ۱۱۰ برای هر آزمودنی محاسبه می‌گردد. نمره بالا در این پرسش‌نامه نشانه میزان بالای والدآزاری است. ضریب پایایی پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ در پژوهش عباس‌پور و همکاران (۱۳۹۷) برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۸ و برای سه خرده پرسش‌نامه والدآزاری عاطفی، مالی و فیزیکی به ترتیب ۰/۹۸، ۰/۷۵ و ۰/۸۹ به دست آمد. عباس‌پور و همکاران (۱۴۰۲) پایایی کل این مقیاس را ۰/۹۲ گزارش کردند. همچنین در پژوهش حاضر ضریب پایایی، برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۹ و برای سه خرده پرسش‌نامه والدآزاری عاطفی، مالی و فیزیکی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۹ و ۰/۷۷ به دست آمد.

ب) مقیاس والدآزاری (دختر - مادر)^۲ (PAS-gv):

مقیاس والدآزاری (دختر - مادر) یکمقیاس ۱۴ ماده‌ای است که برای سنجش دو بعد والدآزاری (فیزیکی و عاطفی) در دختران نوجوان جامعه ایرانی توسط عباس‌پور و همکاران (۲۰۱۹) ساخته شده است. این مقیاس دو بعد والد آزادی را در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ (هیچ‌وقت) تا ۵ (همیشه) می‌سنجد. در این مقیاس علاوه بر دو نمره والدآزاری (عاطفی و فیزیکی) یک نمره کل با حداقل ۱۴ و حداکثر ۷۰ برای هر آزمونی محاسبه می‌شود. نمره بالا در این مقیاس نشان‌دهنده بالا بودن میزان والدآزاری است. نتایجی که از تحلیل عامل اکتشافی به دست آمد نشان داد که این مقیاس از دو عامل عاطفی و فیزیکی تشکیل شده است. روایی همگراهای مقیاس والدآزاری (دختر - مادر) از طریق هم‌بسته کردن این مقیاس با مقیاس نگرش فرزند نسبت به مادر (هود سون، ۱۹۹۲؛ به نقل از سجادی و همکاران، ۱۳۹۴) محاسبه شد. ضرایب همبستگی میانگین نمره‌های آزمودنی‌ها در مقیاس والدآزاری دختر مادر با مقیاس نگرش فرزند نسبت به مادر معنادار بود همسانی درونی مقیاس والدآزاری دختر مادر و عوامل آن بر حسب ضرایب آلفای کرونباخ محاسبه شد و ضرایب همبستگی

1. Parent Abuse Scale-boy version
2. Parent Abuse Scale-girl version

۰/۹۳ در ۰/۷۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت. عباس پور و همکاران (۱۴۰۲) پایایی کل این مقیاس را ۰/۹۰ گزارش کردند. همچنین در پژوهش حاضر ضریب پایایی برای کل پرسش نامه ۰/۸۹ و برای دو خرده پرسش نامه والد آزاری فیزیکی و عاطفی به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۸۸ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ابتدا جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها، از ضریب کجی^۱ و ضریب کشیدگی^۲ استفاده شد. قدرمطلق ضریب کجی بزرگ‌تر از ۳ تخطی از نرمال بودن داده‌ها را نشان می‌دهد. قدرمطلق ضریب کشیدگی بزرگ‌تر از ۱۰ در تحلیل داده‌ها مسئله‌ساز است و قدرمطلق ضریب کشیدگی بزرگ‌تر از ۲۰ مشکل جدی ایجاد می‌کند (کلاین، ۲۰۱۰؛ به نقل مروتی، ۱۳۹۰). نتایج آزمون نرمال بودن مادر آزاری و ابعاد آن را در دختران و پسران نشان داد که داده‌های پژوهش نرمال هستند. جدول (۱) میانگین و انحراف استاندارد مادر آزاری را در دختران و پسران مقاطع تحصیلی شهر و روستا نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد مادر آزاری در دانش آموزان دختر و پسر مقاطع شهر و روستا

دختران		پسران		مقطع تحصیلی	محیط	متغیرها
انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین			
۲/۰۷	۱۲/۲۵	۳/۳۱	۱۹/۰۷	ابتدایی دوم	روستا	مادر آزاری عاطفی
۳/۶۵	۱۴/۰۸	۳/۷۵	۲۱	متوسطه اول		
۶/۷۸	۱۷/۰۸	۲/۴۹	۱۹/۵۵	متوسطه دوم		
۲/۳۱	۱۳/۳۷	۶/۳۲	۲۲/۱۹	ابتدایی دوم	شهر	
۳/۳۱	۱۴/۰۸	۵/۴۶	۲۱/۸۴	متوسطه اول		
۴/۰۰	۱۵/۳۴	۱۲/۵۰	۳۱/۶۲	متوسطه دوم		
-	-	۰/۲۵	۲/۰۷	ابتدایی دوم	روستا	مادر آزاری مالی
-	-	۰/۹۱	۲/۵۶	متوسطه اول		
-	-	۰/۵۴	۲/۱۹	متوسطه دوم		
-	-	۰/۹۲	۲/۸۷	ابتدایی دوم	شهر	
-	-	۱/۵۴	۲/۶۸	متوسطه اول		
-	-	۱/۸۲	۳/۱۹	متوسطه دوم		
۰/۵۵	۳/۲۲	۰/۵۹	۳/۱۷	ابتدایی دوم	روستا	مادر آزاری

1. Skewness
2. Kurtosis

مقایسه مادر آزاری در دانش‌آموزان شهری و روستایی شهر دورود

متغیرها	محیط	مقطع تحصیلی	پسران		دختران	
			میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
فیزیکی	شهر	متوسطه اول	۳/۹۴	۱/۸۴	۳/۳۲	۰/۸۲
		متوسطه دوم	۳/۰۹	۰/۳۰	۳/۶۸	۱/۵۴
	روستا	ابتدایی دوم	۳/۳۲	۱/۰۷	۳/۲۲	۰/۵۶
		متوسطه اول	۳/۴۲	۱/۱۲	۳/۴۴	۰/۹۸
نمره کل مقیاس مادر آزاری	شهر	متوسطه دوم	۴/۶۶	۲/۸۰	۳/۵۶	۱/۱۶
		ابتدایی دوم	۲۴/۳۰	۳/۵۹	۱۵/۴۹	۲/۳۴
	روستا	متوسطه اول	۲۷/۵	۵/۱۸	۱۷/۴۱	۴/۲۷
		متوسطه دوم	۲۴/۸۴	۲/۵۴	۲۰/۷۶	۷/۸۷
	شهر	ابتدایی دوم	۲۸/۳۸	۷/۰۸	۱۶/۶۰	۲/۵۱
		متوسطه اول	۲۷/۹۳	۶/۹۸	۱۷/۵۲	۳/۸۳
		متوسطه دوم	۳۹/۴۷	۱۶/۳۵	۱۸/۹۰	۴/۶۷
		متوسطه اول	۲۴/۶۶	۲/۸۰	۳/۵۶	۱/۱۶

جهت بررسی سؤال پژوهش از تحلیل واریانس چند متغیری (مانووا) استفاده شد. نتایج تحلیل مادر آزاری دختران و پسران در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون‌های معنی‌داری تحلیل واریانس مادر آزاری دختران و پسران

متغیر	آماره ملاک	دختران					پسران				
		ارزش آماره	F	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	سطح معناداری	ارزش آماره	F	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	سطح معناداری
مقطع تحصیلی	اثر پیلاهی	۰/۱۱	۷/۰۴	۴	۵۰۸	۰/۰۰۱	۰/۱۴	۴/۴۳	۶	۳۶۰	۰/۰۰۱
	لامبدای ویلکز	۰/۹۰	۷/۲۲	۴	۵۰۶	۰/۰۰۱	۰/۸۶	۴/۵۲	۶	۳۵۸	۰/۰۰۱
	اثر هتلینگ	۰/۱۲	۷/۴۰	۴	۵۰۴	۰/۰۰۱	۰/۱۶	۴/۶۱	۶	۳۵۶	۰/۰۰۱
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۱۲	۱۴/۹۱	۲	۲۵۴	۰/۰۰۱	۰/۱۴	۸/۴۸	۳	۱۸۰	۰/۰۰۱

فصلنامه علمی فرهنگی تربیتی زنان و خانواده

متغیر	آماره ملاک	دختران				پسران			
		ارزش آماره	F	درجه آزادی اثر	سطح معناداری	ارزش آماره	F	درجه آزادی اثر	سطح معناداری
محیط زندگی	اثر پیلایی	۰/۰۰۱	۰/۱۱	۲	۰/۸۹۶	۱۱/۸۳	۳	۱۷۹	۰/۰۰۱
	لامبدای ویلکز	۰/۹۹۹	۰/۱۱	۲	۰/۸۹۶	۱۱/۸۳	۳	۱۷۹	۰/۰۰۱
	اثر هتلینگ	۰/۰۰۱	۰/۱۱	۲	۰/۸۹۶	۱۱/۸۳	۳	۱۷۹	۰/۰۰۱
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۱۱۰	۰/۱۱	۲	۰/۸۹۶	۱۱/۸۳	۳	۱۷۹	۰/۰۰۱
تعامل مقطع تحصیل و محیط زندگی	اثر پیلایی	۰/۰۲۶	۱/۶۵	۴	۰/۱۶	۴/۹۹	۶	۳۶۰	۰/۰۰۱
	لامبدای ویلکز	۰/۹۷۴	۱/۶۵	۴	۰/۱۶	۵/۱۱	۶	۳۵۸	۰/۰۰۱
	اثر هتلینگ	۰/۰۲۶	۱/۶۵	۴	۰/۱۶	۵/۲۲	۶	۳۵۶	۰/۰۰۱
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۰۲۴	۳/۱	۲	۰/۰۴۷	۹/۶۴	۳	۱۸۰	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول (۲) ارائه شده است سطوح معنی‌داری گروه‌ها بیانگر آن است که حداقل یکی از سطوح مادرآزاری در مقاطع تحصیلی سه‌گانه در دختران و همچنین در پسران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. برای پی‌بردن به تفاوت، نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک راهه، در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل واریانس تک متغیری در متن آنووا نمره‌های مادر آزاری پسران و دختران

منبع	متغیرها	پسران				دختران			
		سطح معنی داری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	سطح معنی داری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی
منقطع تحصیلی	مادر آزاری عاطفی	۰/۰۰۱	۱۰/۸۸	۴۳۳/۰۳	۲	۰/۰۰۱	۱۴/۷۴	۲۵۰/۵۶	۲
	مادر آزاری مالی	۰/۰۵۵	۰/۶۱	۰/۰۹	۲	-	-	-	-
	مادر آزاری فیزیکی	۰/۰۷۱	۲/۶۹	۶۱۵	۲	۰/۰۵۳	۳/۸	۲/۳	۲
	مادر آزاری (نمره کل)	۰/۰۰۱	۸/۲۲	۵۷۶/۵۶	۲	۰/۰۰۱	۱۳/۷۲	۳۱۱/۸۲	۲
محیط زندگی	مادر آزاری عاطفی	۰/۰۰۱	۳۰/۷۱	۱۳۳۳/۰۵	۱	۰/۰۰۱	۰/۱۶	۲/۸	۱
	مادر آزاری مالی	۰/۰۰۱	۱۴/۵۹	۱۹	۱	-	-	-	-
	مادر آزاری فیزیکی	۰/۰۰۱	۳/۱۰	۳۳/۸	۱	۰/۰۰۱	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱
	مادر آزاری (نمره کل)	۰/۰۰۱	۲۷/۳۳	۱۹۰۶/۹۱	۱	۰/۰۰۱	۰/۱۳۳	۲/۸۰	۱
تعامل منقطع تحصیلی و محیط زندگی	مادر آزاری عاطفی	۰/۰۰۱	۱۲/۸۳	۵۵۵/۱۲	۲	۰/۰۰۱	۲/۵۹	۴۴/۰۹	۲
	مادر آزاری مالی	۰/۰۷۸	۲/۵۸	۳/۳۳	۲	-	-	-	-
	مادر آزاری فیزیکی	۰/۰۰۱	۷/۳۷	۱۷/۶۷	۲	۰/۰۰۱	۰/۲۹۴	۰/۳۱۰	۲
	مادر آزاری (نمره کل)	۰/۰۰۱	۱۲/۲۱	۸۵۶/۱۳	۲	۰/۰۰۱	۲/۸	۴۸/۸۸	۲

همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، مادر آزاری فیزیکی در دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم تفاوت معنی‌داری دارد. اما مادر آزاری در دانش‌آموزان دختر روستا و شهر تفاوت معناداری ندارد. همچنین مادر آزاری عاطفی و نمره کل مادر آزاری در دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم تفاوت معنی‌داری دارد. مادر آزاری عاطفی، مالی و نمره کل مادر آزاری در دانش‌آموزان پسر روستا و شهر تفاوت معناداری دارد. نمرات مادر آزاری عاطفی، فیزیکی و نمره کل مادر آزاری در تعامل مقطع تحصیلی و محیط زندگی (شهر و روستا) نیز تفاوت معناداری دارد. برای اینکه دقیقاً مشخص شود که مادر آزاری در کدام یک از مقاطع تحصیلی پسران و دختران تفاوت وجود دارد از تحلیل تعقیبی توکی استفاده شد. نتایج این تحلیل در در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی توکی برای مقایسه میانگین نمره‌های مادر آزاری دانش‌آموزان پسر و دختر مقاطع

تحصیلی

دختران			پسران			گروه‌های مورد مقایسه	
سطح معنی‌دا	خطای معیار	تفاوت میانگین	سطح معنی‌دار	خطای معیار	تفاوت میانگین		
۰/۱۵	۰/۶۴	-۱/۱۹	۰/۸۴	۱/۳۵	۰/۷۵۷	ابتدایی دوم - متوسطه اول	مادر آزاری عاطفی
۰/۰۰۱	۰/۶۳	-۳/۴۱	۰/۰۰۱	۱/۳۵	-۵/۰۲	ابتدایی دوم - متوسطه دوم	
۰/۰۰۱	۰/۶۱	-۲/۲۲	۰/۰۰۵	۱/۳۳	-۴/۲۷	متوسطه اول - متوسطه	
-	-	-	۰/۷۸	۰/۲۱	۰/۱۴۴	ابتدایی دوم - متوسطه اول	مادر آزاری مالی
-	-	-	۰/۵۵	۰/۲۱	۰/۲۲۳	ابتدایی دوم - متوسطه دوم	
-	-	-	۰/۹۳	۰/۲۱	۰/۰۷۹	متوسطه اول - متوسطه	
۰/۵۴	۰/۱۵۸	-۰/۱۶۸	۰/۲۹	۰/۲۹	-۰/۴۴	ابتدایی دوم - متوسطه اول	مادر آزاری فیزیکی
۰/۰۳	۰/۱۵۷	-۰/۴۰	۰/۰۷	۰/۲۹	-۰/۶۴	ابتدایی دوم - متوسطه دوم	
۰/۲۸	۰/۱۵۳	-۰/۲۳۳	۰/۷۵	۰/۲۹	-۰/۲۱	متوسطه اول - متوسطه	
۰/۱۶	۰/۷۳	-۱/۳۶	۰/۷۱	۱/۶۸	-۱/۳۴	ابتدایی دوم - متوسطه اول	مادر آزاری (نمره کل)
۰/۰۰۱	۰/۷۳	-۳/۸۱	۰/۰۰۲	۱/۶۸	-۵/۸۹	ابتدایی دوم - متوسطه دوم	
۰/۰۰۲	۰/۷۱	-۲/۴۵	۰/۰۲۰	۱/۶۸	-۴/۵۵	متوسطه اول - متوسطه	

همان گونه که در جدول (۴) ملاحظه می‌شود، تفاوت بین میانگین مادرآزاری عاطفی دختران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم ($p < 0/001$) و همچنین متوسطه اول و متوسطه دوم ($p < 0/001$) معنادار است. مادرآزاری فیزیکی دختران فقط در مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم ($p < 0/003$) معنادار است. همچنین نمرات کل مادرآزاری دختران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم ($p < 0/001$) و متوسطه اول و متوسطه دوم ($p < 0/002$) تفاوت معنادار دارد. سایر گروه‌ها در دختران تفاوت معناداری ندارند. همان گونه که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، تفاوت بین میانگین مادرآزاری عاطفی پسران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم ($p < 0/001$) و همچنین متوسطه اول و متوسطه دوم ($p < 0/001$) معنادار است. همچنین نمرات کل مادرآزاری پسران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم ($p < 0/001$) و متوسطه اول و متوسطه دوم ($p < 0/002$) تفاوت معنادار دارد. سایر گروه‌ها تفاوت معناداری ندارند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یافته‌های این پژوهش نشان داد مادرآزاری در دانش‌آموزان دختر شهری و روستایی تفاوت معنی‌داری ندارد اما تفاوت بین میانگین مادرآزاری عاطفی دختران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم و همچنین تفاوت مادرآزاری عاطفی دختران متوسطه اول و متوسطه دوم معنادار است. مادرآزاری فیزیکی دختران فقط در مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم معنادار بود. همچنین بین نمرات کل مادرآزاری دختران مقطع ابتدایی دوم و متوسطه دوم و متوسطه اول و متوسطه دوم تفاوت معناداری وجود داشت. یافته‌های این پژوهش در رابطه با نوع مادرآزاری با پژوهش (صادقی فسایی و شعبانی افارانی، ۱۳۹۶؛ و ایباب و بنتلر، ۲۰۱۶) که نشان می‌دهند شایع‌ترین آزار نسبت به مادران غالباً خشونت روانی - عاطفی است، همسو است. در رابطه با میزان پرخاشگری در مقاطع تحصیلی با پژوهش (سیمونز و همکاران، ۲۰۱۸؛ لویبر و همکاران، ۲۰۱۱؛ اولور و همکاران، ۲۰۱۲؛ وربروگین و همکاران، ۲۰۱۶) که نشان می‌دهند رفتار خشونت‌آمیز و توهین‌آمیز بین سنین ۱۰ تا ۱۵ سالگی شروع می‌شود و در سنین ۱۴ تا ۱۶ سالگی به اوج خود می‌رسد و تا حدودی با پژوهش (کاستاندا و همکاران، ۲۰۱۲؛ کندری و مایلز، ۲۰۱۴؛ کوتتراس و کانو، ۲۰۱۶؛ مایلز و کندری، ۲۰۱۶؛ پاگانی

و همکاران، ۲۰۰۴) که با توجه به داده‌های تجربی میانگین سن تعیین شده برای والدآزاری در بیشتر موارد را بین ۱۲ تا ۱۷ سال می‌دانند همسو است. همچنین این یافته با پژوهش زینت مطلق (۱۳۹۱) همسو نیست. در رابطه با عدم تفاوت والدآزاری در دانش‌آموزان شهری و روستایی نیز با پژوهش خاتون‌آبادی و علی‌پور (۱۳۹۵) همسو و با پژوهش سفیری و میرزایی (۱۴۰۱) تا حدودی مغایر است. به نظر می‌رسد از جمله عواملی که موجب می‌شود میزان مادرآزاری در دختران شهری و روستایی تفاوت معناداری نداشته باشد ویژگی‌های شخصیتی دختران از جمله ترس بیشتر نسبت به پسران، علاقه کمتر دختران به خشونت، نگرانی از قضاوت‌ها و برچسب منفی گرفتن از محیط و همچنین ریشه‌های فرهنگی خصوصاً در استان لرستان و شهرستان دورود که انتظار از دختران به گونه‌ای است که از آنان دخترانی مطیع می‌سازد و بسیاری از مطالعات نتایج گفته شده را تایید می‌کنند. بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که عوامل شخصیتی پیش‌بینی‌کننده‌های نسبتاً قوی خشونت هستند (موران^۱ و همکاران، ۲۰۰۳). به نظر می‌رسد دختران نوجوان و بزرگسال بیشتر از پسران معیارهای اخلاقی را درونی می‌کنند. به بیان دیگر انجام یک عمل خلاف اصول اخلاقی در دختران بیشتر از پسران احتمال دارد که با احساس گناه و ترس از تنبیه یا فاش شدن همراه باشد. همچنین بندورا^۲ (۱۹۶۹) مدعی است که غالب رفتارهای انسان از طریق مشاهده و در خلال فرایند الگوسازی فراگرفته می‌شوند به نظر می‌رسد علاقه کمتر دختران به تماشای صحنه‌های خشن و پرخاشگری و قرار نگرفتن در محیط‌های خشن نسبت به پسران عاملی برای پرخاشگری کمتر باشد. در همین باره اسپانو^۳ و همکاران (۲۰۰۹) قرار گرفتن در محیط‌های خشونت‌آمیز را مهم‌ترین عامل در بروز رفتارهای پرخاشگرانه در میان کودکان و نوجوانان می‌دانند. دختران بیشتر تابع والدین هستند و پسران ممکن است بیشتر تحت تأثیر همسالان باشند (بیابانگرد، ۱۳۷۶) غالباً آمارها در مورد والدآزاری در مورد پسران گزارش شده است. به طور مثال در کره جنوبی تقریباً به طور کامل این پسران هستند که مرتکب والدآزاری می‌شوند در حالی که دختران درصد بسیار کمی از مرتکبین را در این مطالعه تشکیل می‌دهند (اوه و همکاران، ۲۰۰۶). به نظر بسیاری از کارشناسان، خشونت مردان ریشه در فرهنگ دارد. خشونت در نگرش مرسوم حق پدر و برادر و شوهر است و مرد حق تربیت

1. Moran
2. Bandura
3. Spano

زن خود را دارد. در تحقیقات بین‌المللی نیز، در مردان با ارقام بین ۶۰ درصد و ۸۰ درصد بیشتر از زنان است (آرمسترانگو همکاران، ۲۰۱۸؛ لویناز و همکاران، ۲۰۲۰؛ پاگانی و همکاران، ۲۰۰۴) این تفاوت‌ها نمونه‌های عمومی بزرگ‌تری از مجرمان نوجوان است که در آن درصد برای مردان حدود ۸۰ درصد و ۹۰ درصد و برای زنان حدود ۱۰ درصد و ۲۰ درصد است (اورتگا - کامپوس^۱ و همکاران، ۲۰۱۶؛ وندر پوت و دی رویتر^۲، ۲۰۱۶؛ وربروگین^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). از جمله عوامل دیگر، سازگاری و تعهد دختران و نگرانی از قضاوت‌ها و برداشت‌ها از محیط سنتی حاکم است که باید با وسواس‌بیشتری رفتار کنند. دختران اغلب به علت اضطراب از تحمیل برجسب منفی، خود را در چارچوب و حاشیه امن قرار می‌دهند و رفتارهای خود را مدیریت می‌کنند (سفیری و میرزایی، ۱۴۰۱).

یافته‌ها نشان داد مادرآزاری عاطفی و نمره کل مادرآزاری در دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی دوم، متوسطه اول و متوسطه دوم و مادرآزاری عاطفی، مالی و نمره کل مادرآزاری در دانش‌آموزان پسر روستا و شهر تفاوت معناداری دارد. همچنین نمرات مادرآزاری عاطفی، فیزیکی و نمره کل والدآزاری در تعامل مقطع تحصیلی و محیط زندگی (شهر و روستا) نیز تفاوت معناداری دارد. یافته‌های این پژوهش در رابطه سن والد آزاری با پژوهش (آرمسترانگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ لویناز و همکاران، ۲۰۲۰؛ پاگانی و همکاران، ۲۰۰۴؛ اولوروهمکاران، ۲۰۱۲؛ وربروگینو همکاران، ۲۰۱۶؛ وهولت، ۲۰۲۰) همسو است و در رابطه با تفاوت در شهر و روستا با پژوهش مستمع، ساروخانی و وثوقی (۱۳۹۷) همسو است و با پژوهش فرامرزی و همکاران (۲۰۰۵) مغایرت داد. به نظر می‌رسد از جمله عواملی که موجب می‌شود مادرآزاری در مناطق شهری بیشتر از مناطق روستایی باشد، تغییر ارزش‌ها در مناطق شهری، اثر گذاری رسانه‌ها، تماشای خشونت، پرداختن به بازی‌های خشن رایانه-ای، قرار گرفتن در معرض خشونت و وجود روحیه همدلی و همیاری در جوامع روستایی باشد.

نهاد خانواده در زندگی شهری دچار آسیب‌های فراوانی شده است و از ایفای نقش اساسی خویش بازمانده است امروزه ارزش‌های خانوادگی با خانواده، با ارزش‌های سنتی مثل احترام به والدین در تضاد و تناقض هستند (مستمع، ساروخانی و وثوقی، ۱۳۹۷). به نظر می‌رسد از عواملی که والدآزاری در مناطق شهری بیشتر از مناطق روستایی است تغییر ارزش‌ها در مناطق شهری تحت تأثیر

1. Ortega-Campos
2. Van der Put & de Ruiter
3. INE, Ortega-Campos, Van der Put & de Ruiter, Verbruggen

زندگیت فردگونه و خالی از ارزش‌های سنتی باشد. همچنین در مناطق شهری وجود ابزارهای مختلف رسانه‌ای و دسترسی بیشتر نوجوانان به رسانه میزان تأثیرپذیری از رسانه بالاتر از روستاست. رسانه‌ها به راحتی می‌توانند با بارش بی‌امان تفکر عمدی انتخاب شده، فرهنگی را اصلاح یا آن را به ورطه وابستگی و انحطاط بکشانند. نتایج بسیاری از پژوهش‌ها نشان می‌دهد رابطه معناداری بین تماشای خشونت، پرداختن به بازی‌های خشن رایانه‌ای و بروز خشونت در زندگی واقعی وجود دارد (دلیسی^۱ و همکاران، ۲۰۱۳ و شعاع کاظمی و شهابی‌نژاد، ۱۳۹۵). یکی دیگر از دلایل مهم پایین بودن خشونت در مناطق روستایی روحیه همدلی و همیاری در جوامع روستایی نسبت به جوامع شهری است (خاتون‌آبادی و علی‌پور، ۱۳۹۵). به نظر می‌رسد این عوامل می‌تواند گواه تفاوت‌های مادرآزاری در پسران شهر و روستا باشد.

باتوجه به این که جامعه پژوهش حاضر مادران بودند، یافته‌های این پژوهش را نمی‌توان به پدران تعمیم داد. همچنین یکی از محدودیت‌های این پژوهش روش نمونه‌گیری در دسترس بود. از دیگر محدودیت‌های پژوهش می‌توان به عدم همکاری و احتیاط مادران در تکمیل پرسش‌نامه‌ها اشاره کرد که به نظر می‌رسد به دلیل کمبود تحقیقات در روستاها اتفاق می‌افتد. باتوجه به اینکه جامعه آماری این پژوهش محدود به شهرستان دورود است پیشنهاد می‌شود این پژوهش در مورد دانش‌آموزان سایر مناطق کشور نیز انجام گیرد. همچنین پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آینده از نمونه‌گیری‌های تصادفی استفاده شود.

قدردانی

این مطالعه دارای کد اخلاقی EE/1401.2.24.159304/scu.ac.ir و مستخرج از پایان نامه - کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه دانشگاه است. از کلیه مادران دانش‌آموزان و همچنین کارکنان آموزش و پرورش و مدارس شهری و روستایی که در تکمیل ابزارهای این پژوهش همکاری کردند کمال تشکر را داریم.

1. Delisi

منابع

- قرآن کریم.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۶). روان‌شناسی نوجوان، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- مستمع رضا؛ ساروخانی، باقر؛ وثوقی منصور. (۱۳۹۷). تبیین عوامل موثر بر آنومی اجتماعی در بستر توسعه فرهنگی در خانواده شهری و پیامدهای آن. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۰(۲)، ۲۶-۷.
- سجادی، سیده فاطمه؛ مهربانی زاده هنرمند، مهناز؛ ارشدی، نسرین؛ زرگر، یدالله؛ سجادی، سیده فروغ (۱۳۹۴). پیشبینی ناگویی خلقی در نوجوانان بر اساس تروماهای اوایل‌زندگی و نگرش به والدین. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۷(۳)، ۱۱۵-۱۰۹.
- سفیری، خدیجه؛ و میرزائی، معصومه. (۱۴۰۱). تجربه زیسته دختران حاشیه‌نشین از مفهوم «محرومیت»: مورد مطالعه منطقه حاشیه‌نشین دولت‌آباد - استان کرمانشاه. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۱(۱)، ۳۳-۵۴.
- شعاع کاظمی، مهرانگیز؛ و شهابی نژاد، زهرا. (۱۳۹۵). مقایسه میزان استفاده از بازی‌های رایانه‌ای و پرخاشگری در دانش‌آموزان پسر مقطع راهنمایی شهر تهران. *مجله آموزش و سلامت جامعه*، ۳(۳)، ۲۴-۲۹.
- خاتون‌آبادی، احمد؛ و علیپور، عطایی. (۱۳۹۵). شناسایی رابطه بین سبک‌های ارتباطی در سه جامعه شهر، روستا - شهر، روستا: مطالعه میدانی استان خراسان رضوی. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، ۴۸(۲)، ۳۴۳-۳۵۳.
- زینت مطلق، فاضل؛ احمدی جویباری، تورج؛ جلیلیان، فرزاد؛ میرزایی علویجه، مهدی؛ آقائی، عباس؛ و کریم‌زاده شیرازی، کامبیز. (۱۳۹۲). بررسی شیوع و عوامل مرتبط با پرخاشگری در بین نوجوانان شهر یاسوج. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۹(۳): ۳۱۲-۳۱۹.
- صادقی فسایی، سهیلا و شعبانی افارانی، الهه. (۱۳۹۶). مطالعه درک و تفسیر والدین از پدیده "ولی‌آزاری": یک مطالعه داده‌بنیاد در شهر تهران. *پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۴(۱۱)، ۱-۴۱.
- مروتی، ذکراالله. (۱۳۹۰). رابطه محیط یادگیری سازندگی‌های ادراک شده و عملکرد ریاضی با میانجیگری جهت‌گیری هدف ارزش تکلیف‌نگرش مثبت به ریاضی و خودکارآمدی ریاضی در دانش‌آموزان پسر سوم دبیرستانی شهر اهواز. پایان‌نامه دکتری، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- عباس‌پور، ذبیح‌اله؛ پور سردار، فیض‌اله؛ قنبری، زهرا؛ شاهپری، شیوا و شادفر، افروز. (۱۳۹۷). ساخت و اعتباریابی مقیاس والدآزاری (فرم پسران). *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۸(۲۱)، ۴۶-۳۳.
- عباس‌پور، ذبیح‌اله؛ نظریان سامانی، راضیه؛ شیرالی‌نیا، خدیجه. (۱۴۰۲). انسجام‌خانوادگی و والدآزاری: نقش واسطه‌ای خشونت خانگی، تعارض زناشویی، عزت‌نفس و تاب‌آوری. *مجله روانشناسی*، ۲۷(۱)، ۲۷-۱۹.

- Abbaspour, Z., Salehi, S., Koraei, A., Charkhab, N., &Kardani, A. (2019). Development and validation of parent abuse scale (girl-mother version). **Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences**, 13(2):e83010.
- Abbaspour, Z., Vasel, G., &Khojastehmehr, R. (2021). Investigating the Lived Experiences of Abused Mothers: A Phenomenological Study. **Journal of Qualitative Research in Health Sciences**, 10(2), 108-114.
- Abbaspour, Z., Laki, P. S., &Rajabi, G. (2022). The Predictors of Mother Abuse in Male Students: Domestic Violence, Marital Conflict, Family Coherence, Parenting Styles, and Self-esteem. **Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences**, 16(1):e115767.
- Bandura, A. (1969). **principles of behavior modification**, New York: Holt,Rinehartand Winston.
- Cadmus, E. O., Owoaje, E. T., & Akinyemi, O. O. (2015). Older persons' views and experience of elder abuse in south Western Nigeria: a community-based qualitative survey. **Journal of Aging and Health**, 27(4), 711-729.
- Castañeda, A., Garrido-Fernández, M., & Lanzarote, M.-D. (2012).Menores con conducta de maltrato hacia los progenitores : Un estudio de personalidad y estilos de socialización. **Revista De Psicología Social**, 27(2), 157-167.
- Condry, R., & Miles, C. (2014). Adolescent to parent violence: Framing and mapping a hidden problem. **Criminology and Criminal Justice**, 14(3), 257-275.
- Contreras, L., & del Carmen Cano, M. (2016). Child-to-parent violence: The role of exposure to violence and its relationship to social-cognitive processing. **The European Journal of Psychology Applied to Legal Context**, 8(2), 43-50.
- Delisi, M., Vaughn, M. G., Gentile, D. A., Anderson, C. A., and Shook, J. J. (2013). Violent video games, delinquency, and youth violence: new evidence. **Youth Violence and Juvenile Justice**, 11: 132-142.
- Eckstein, N. J. (2002). **Adolescent-to-parent abuse: A communicative analysis of conflict processes present in the verbal, physical, or emotional abuse of parents**. The University of Nebraska-Lincoln.
- Faramarzi, M., Esmailzadeh, S., & Mosavi, S. (2005). A comparison of abused and non-abused women's definitions of domestic violence and attitudes to acceptance of male dominance. **European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology**, 122(2), 225-231.
- Fawzi, M. H., Fawzi, M. M., & Fouad, A. A. (2013). Parent abuse by adolescents with first-episode psychosis in Egypt. **Journal of Adolescent Health**, 53(6), 730-735.
- Holt, A. (2012). **Adolescent-to-parent abuse: Current understandings in research, policy and practice**. Policy Press .
- Holt, A. (2021). International and cross-cultural research on violence against parents. **The SAGE Handbook of Domestic Violence**, 841-58.
- Ibabe, I., & Bentler, P. (2016). The contribution of family relationships to child-to-parent violence. **Journal of Family Violence**, 31(2), 259-269 .
- Khosravi, N., Rezaei, M., & Matlabi, H. (2018). Elder abuse and its sociocultural factors from the perspectives of Kurdish rural older people: Does gender matter?. **Health care for women international**, 1-16.

- Loeber, R., Farrington, D., & Redondo, S. (2011). La transición desde la delincuencia juvenil a la delincuencia adulta. **Revista Española de Investigación Criminológica**, 1(9), 1–41.
- Loinaz, I., Barboni, L., & Ma-de-Sousa, A. (2020). Diferencias de sexo en factores de riesgo de violencia filio-parental [Sex differences in risk factors for child-to-parent violence]. **Anales de Psicología**, 36(3), 408–417.
- Miles, C., & Condry, R. (2016). Adolescent to parent violence : The police response to parents reporting violence from their children. **Policing and Society**, 26(7), 804–823 .
- Miles, C. (2019). Adolescent-to-Parent Violence and Abuse. **The Encyclopedia of Child and Adolescent Development**, 1-11.
- Moran, P. Walsh, E. Tyrer, P. Burns, T. Creed, F. and Fahy, T (2003). Impact of comorbid personality disorder on violence in psychosis, Report from the UK. **British Journal of Psychiatry**, 182: 129– 134.
- Oh, J., Kim, H. S., Martins, D., & Kim, H. (2006). A study of elder abuse in Korea. **International journal of nursing studies**, 43(2), 203-214.
- Olver, M. E., Stockdale, K. C., & Wong, S. C. P. (2012). Short and long-term prediction of recidivism using the Youth Level of Service/Case Management Inventory in a sample of serious young offenders. **Law and Human Behavior**, 36(4), 331–344.
- Ortega-Campos, E., Garcia-Garcia, J., Gil-Fenoy, M. J., & Zaldivar-Basurto, F. (2016). Identifying risk and protective factors in recidivist juvenile offenders: A decision tree approach. **Plos One**, 11(9), e0160423–16.
- Oviedo, S. (2019). **Exploring Narratives of Adolescent-to-Parent Abuse** (Doctoral dissertation, City University of New York).
- Pagani, L., Tremblay, R., Nagin, D., Zoccolillo, M., Vitaro, F., & McDuff, P. (2004). Risk factor models for adolescent verbal and physical aggression toward mothers. **International Journal of Behavioral Development**, 28(6), 528–537.
- Pillemer, K., Burnes, D., Riffin, C., & Lachs, M. S. (2016). Elder abuse: global situation, risk factors, and prevention strategies. **The Gerontologist**, 56(2), S194-S205.
- Simmons, M., McEwan, T. E., Purcell, R., & Ogloff, J. R. (2018). Sixty years of child-to-parent abuse research: What we know and where to go. **Aggression and violent behavior**. 31-52.
- Spano, R., Vazsonyi, A. T. and Bolland, J. (2009). Does parenting mediate the effects of exposure to violence on violent behavior? An ecological transactional model of community violence. **Journal of Adolescence**, 32(5): 1321–1341.
- Van der Put, C. E., & de Ruiter, C. (2016). Child maltreatment victimization by type in relation to criminal recidivism in juvenile offenders. **BMC Psychiatry**, 16(24), 24–29.
- Verbruggen, J., Van der Geest, V. R., & Blokland, A. A. (2016). Adult life adjustment of vulnerable youths: The relationship between criminal history, employment history and adult life outcomes. **Journal of Developmental and Life Course Criminology**, 2(4), 466–493.

